

Nr 185.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående utbetalande av visst belopp såsom lösen för vissa äldre hamnbyggnader vid Kiviks hamn i Kristianstads län; given Stockholms slott den 17 april 1916.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att såsom lösen för de gamla hamnarmarna och kajerna vid Kiviks hamn i Kristianstads län må till hamnaktiebolaget i Kivik av byggnadsmedlen för fiskehamnanläggningar utbetalas ett belopp, motsvarande den bolagets skuld till enskilda aktieägare, som vid hamnens överlåtelse å staten kvarstår ogulden och icke kunnat gäldas med influtna hamninkomster.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Johan Beck-Friis.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 17
april 1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
 VON SYDOW,
 friherre BECK-FRIIS,
 STENBERG,
 LINNÉR,
 MÖRCKE,
 VENNERSTEN,
 WESTMAN,
 BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet friherre Beck-Friis anförde:

Bland de fiskehamnar, som enligt riksdagens beslut år 1911 skola byggas och underhållas av staten, upptages hamnen vid Kivik i Kristianstads län såsom nr 4 i ordningen. Av det till denna jämte åtskilliga andra fiskehamnars byggande av riksdagen nämnda år beviljade anslag av 2,788,000 kronor har riksdagen årligen anvisat vissa belopp och varje gång beslutat, att beloppet finge enligt de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t kunde finna gott meddela, användas för ifrågavarande ändamål under villkor om kostnadsfri upplåtelse ej mindre av själva området för hamnarna än även av det område i land, som med hänsyn till den rörelse, som vore avsedd att bedrivas i hamnarna, borde avsöndras för det gemensamma behovet.

Sedan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen till Kungl. Maj:t ingivit arbetsplan till de avsedda reparations- och förstärkningsarbetena vid den förut belintliga men otillräckliga och skadade hamnen vid Kivik, fastställde Kungl. Maj:t den 25 april 1913 denna plan samt anbefallde och bemyndigade samtidigt styrelsen att under förutsättning av sådan kostnadsfri upplåtelse, som riksdagen uppställt såsom villkor, gå i författning om hamnarbetets utförande på entreprenad.

Detta arbete igångsattes därefter och rapporterades den 23 december 1914 färdigt, varefter det avsynades den 30 i samma månad och godkändes med förbehåll av ett mindre kompletteringsarbete, som skulle vara verkställt före ansvarstidens utgång vid 1916 års slut.

Emellertid har numera upplysts, att icke nämnda förutsättning av områdesupplåtelse varit ordnad. Härom har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i skrivelse den 11 september 1915 anfört följande.

»År 1895 bildades vid Kiviks fiskeläge i Kristianstads län ett hamnaktiebolag i ändamål att, efter övertagande från Södra Mellby kommun av den dåvarande hamnen i Kivik, ombygga och förbättra samt för framtiden underhålla densamma.

För hamnens framtida underhåll, sedan den med statsbidrag under åren 1897—1903 ombyggt av detta hamnaktiebolag, iklädde sig Södra Mellby kommun förbindelse gent emot staten vid avslutandet av kontraktet om statsbidrag.

Kommunens förbindelse att svara för underhållet gavs dock i verkligheten mot underborgen av hamnaktiebolagets styrelse, som måste förbinda sig att hålla kommunen skadeslös för nämnda underhåll.

Underhållet har också i verkligheten påvilat hamnaktiebolaget och genom dess styrelse bestritts med influtna hamninkomster. Kommunen har icke haft några utgifter för underhållet.

För åstadkommande av de utöver statsbidraget för ombyggnaden erforderliga byggnadsmedlen måste hamnbolagets styrelse år 1903 i Simrishamns sparbank — med ordföranden i hamnbolaget som låntagare och styrelsens övriga ledamöter som borgensmän — upptaga ett lån å 12,000 kronor att betalas under loppet av 10 år. Såsom säkerhet för detta lån, som sålunda måst upptagas och inom 10 år gäldas av styrelsen personligen men för hamnbolagets räkning använts till hamnens fullbordande, innehar bolagets styrelse två inteckningar å sammanlagt 12,000 kronor.

Sedan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, i anledning av den stormskadade hamnens iståndsättande genom statens försorg, efter en del förhandlingar under hand med hamnbolaget, anmodat dess styrelse att förbinda sig att, sedan bolaget upplösts och tiden för utfärdad årsstämming å bolagets borgenärer tilländalupit, på Eders Kungl. Maj:t och kronan kostnadsfritt överlåta dels Kiviks hamn med vågbrytare och kajer m. m. i det raserade skick, varuti den befann sig, innan hamnens iståndsättande genom statens försorg tog sin början, dels allt till Kiviks hamn hörande område av vatten och land, inklusive det år 1914 av hamnaktiebolaget för södra vågbrytarens landfäste tillköpta området, allt i enlighet med en samma år av kommissionslantmätaren Ernst A. Clausen upprättad karta över Kiviks hamn, sammankallades

Väg- och
vatten-
byggnads-
styrelsen.

hamnbolagets aktieägare till extra bolagsstämma den 17 november 1914 för beslut i ärendet. Å stämman påyrkades, att hamnens skulder från hamnbyggnaden år 1903 till hamnbyggnadsstyrelsen och enskilda personer i kommunen skulle betalas, när överlåtelsen skulle ske. Och beslöt stämman att uppdraga åt bolagets styrelse att underteckna förbindelsen om hamnens överlåtande samt att upplösa bolaget, som icke ägde andra tillgångar än hamnen, och att jämlikt bolagsordningen av ordinarie bolagsstämman år 1915 begära sanktion av detta beslut, varefter bolaget skulle träda i likvidation och årsstämmning å bolagets borgenärer sökas.

På sammanträde den 22 november 1914 beslöt hamnbolagets styrelse, som »befarade att genom underskrift av överlåtelsehandlingen begå olagligheter», att icke för närvarande underskriva nämnda handling, utan ansåg därmed böra anstå till dess ordinarie bolagsstämman sanktionerat extra bolagsstämmans beslut och tiden för årsstämningen tilländalupit.

Å ordinarie bolagsstämma den 24 februari 1915 godkändes det å extra bolagsstämman fattade beslutet att till staten överlåta hamnen gravationsfri, med villkor att staten åtog sig att betala den skuld, bolaget har till enskilda personer i byggnadsstyrelsen, vilken med avdrag av 1914 års behållning av hamninkomsterna, som disponerats för avbetalning å skulden, nu utgör 9,281 kronor 78 öre, varjämte å stämman likvidatorer utsågos.

Med kännedom om att hamnen vore graverad av skulder till enskilda aktieägare i hamnbolaget har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen haft att välja på att endera uppskjuta med det anbefallda utförandet av hamnens iståndsättande mera än 1½ års tid för ett slutförande av överlåtelsefrågan, innan iståndsättandet börjades, och under tiden riskera att få den i svårt skadat skick befintliga hamnen totalt förstörd, eller ock att genast sätta iståndsättandet i verket.

I förra fallet kunde vinnas, att sluttigt *beslut* om den befintliga skadade hamnens överlåtelse — *med* eller *utan* villkor, att staten skulle, för att få de kvarstående delarna av denna till skänks av det enskilda aktiebolaget, som ägde dessamma såväl som själva hamnområdet, betala hamnbolagets skulder till de enskilda aktieägarna — kunde fattas tidigast å ordinarie bolagsstämma den 24 februari 1914, och *överlåtelsen* ske tidigast den 24 februari 1915, då tiden för årsstämmning enligt § 16 i bolagsordningen tilländalupit. Men däremot kunde någon minskning av kostnaden för staten sannolikt icke genom uppskovet vinnas.

Att Södra Mellby kommun skulle befinnas villig betala hamnens skuld var nämligen icke att emotse, då kommunen skjutit ifrån sig varje kostnad för hamnen å de enskilda personer, som utgjorde hamnbolagets styrelse och aktieägare. Då det vidare icke heller var att emotse, att de i små ekonomiska omständigheter varande enskilda borgenärerna skulle vid överlåtelsen avstå från att få sina fordringar gäldade — vilket måste ske, därest hamnaktiebolaget, vars hela aktiekapital redan var förbrukat, utan lösen eller vederlag avhände sig den enda tillgång, de kvarvarande delarna av vågbrytarna och kajerna, genom vars försäljning hamnens skulder kunde betalas —, så var det med hänsyn till den kostnad, som staten kunde vid överlåtelsen få övertaga, sak samma antingen staten den 24 februari 1915 finge betala skulden med det belopp, kronor 9,281.78, vartill den minskats genom avdrag för behållna hamninkomsterna för år 1914 samt därefter erhöles hamninkomsterna under 1915 — eller bolaget använde även dessa senare till av-

betalning å skulden, såsom plägat ske med föregående års behållna hamninkomster, och staten då först år 1916 vid överlåtelsen betalade det sålunda minskade beloppet.

Då nämligen det av riksdagen för samtliga fiskehamnsanläggningars utförande av staten stadgade villkoret om kostnadsfri upplåtelse *av själva området för hamnen* icke gärna i förevarande fall torde kunna tolkas såsom en fordran, att enskilda personer — såsom aktieägare i detta hamnbolag utan andra tillgångar än de skadade men dock ej värdelösa hamnarmarna och kajerna men med resterande skulder för dessa —, skola drabbas av för dem kännbara förluster genom hamnbolagets kostnadsfria överlåtelse icke blott av själva området för hamnen utan även av de kvarstående byggnadsdelarna, som utgöra den enda tillgång, som det överlåtande bolaget äger att tillgripa för gottgörande av de enskilda aktieägarnas oguldna fordringar å hamnen, så torde staten icke kunnat undgå att, genom gäldande av de enskilda aktieägarnas vid överlåtelsen ännu obetalda skuldfordringar i den befintliga hamnen, lösa sig till de skadade hamnarmarna och kajerna, så framt icke riksdagen skolat upphäva sitt beslut att iståndsätta hamnen. Då nu denna av fiskehamnskommissionen och av riksdagen ansetts så viktig, att den satts såsom nr 4 i ordningen bland alla de beslutade fiskehamnarna, har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen icke kunnat förutsätta, att riksdagen skulle komma att upphäva sitt beslut om hamnens snara iståndsättande hellre än att staten skulle vid bolagets överlåtelse av densamma nödgas som lösen för hamnarmarna m. m. betala hamnens jämförelsevis ringa oguldna skuld till enskilda; och vid sådant förhållande kunde, såsom ovan anförts, intet vinnas, men däremot mycket förloras, ifall väg- och vattenbyggnadsstyrelsen låtit anstå med iståndsättandet, till dess en överlåtelse allra tidigast den 24 februari 1915 jämlikt bolagsordningen kunnat ske. — Risken att därigenom ådraga staten en långt större ökning av kostnaden för hamnens iståndsättande var nämligen mycket stor, emedan ett omedelbart och i möjligaste mån snabbt utförande av iståndsättandet var oundgängligen nödvändigt för att icke den svårt skadade hamnen skulle bli totalt förstörd av höst- och vinterstormarna 1913—1914. Det kunde därför icke vara med statens fördel förenligt att låta anstå med arbetets påbörjande minst halvtannat år för genomförande enligt § 16 i bolagsordningen av hamnaktiebolagets upplösning och uttagande av årsstämming å bolagets borgenärer, vilket måste äga rum, innan någon överlåtelse av hamnen till staten komme till stånd, utan statens intresse fordrade, att arbetet måste genast påbörjas, så fort entreprenör kunde erhållas efter underrättelsen om riksdagens beslut om hamnens iståndsättande och Kungl. Maj:ts fastställelse av arbetsplanen. Oaktat det skyndsammaste påbörjande och bedrivande av iståndsättandet sönderslogos icke desto mindre under vintern 1913—1914 de kvarstående delar av överbyggnaden å norra hamnarmen, vilka i arbetsplanen påräknats skola kvarstå, och deras förstöring av vinterstormarna, innan förstärkningsarbetena därå hunnit komma till utförande, har medfört en extra kostnad av 6,231 kronor. Ett uppskov med hela arbetet intill dess överlåtelse av hamnen kunnat ske hade med all sannolikhet medfört långt större oberäknade kostnader än en betalning till de enskilda aktieägarna av bolagets skuld å hamnen.

Med överlämnande av kommunalstämmoprotokoll från Södra Mellby kommun, utvisande att kommunen avslagit att gottgöra de enskilda aktieägarna för deras fordringar hos hamnaktiebolaget, får väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, med stöd av vad ovan anförts, i underdånighet hemställa om bemyndigande att såsom lösen för de gamla hamnarmarna och kajerna i Kiviks hamn till hamnaktiebolaget i Kivik

av byggnadsmedlen för fiskehamnsanläggningarna utbetala det belopp, som vid hamnens överlåtelse återstår oguldet av den för närvarande till 9,281 kronor 78 öre uppgående skulden å hamnen till enskilda aktieägare.»

Av vid skrivelsen fogat protokoll vid kommunalstämma den 2 maj 1915 med Södra Mellby kommun inhämtas, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hemställt, att kommunen måtte förbinda sig att vid hamnens överlämnande till staten betala hamnaktiebolagets skuld till enskilda personer eller åtminstone viss del, ej understigande hälften av denna skuld. Kommunalstämman avslog framställningen under anförande att ifrågavarande skuldsumma ej tillskyndats hamnaktiebolaget genom kostnad för underhåll av hamnen utan tillkommit för täckande av kostnader vid dess byggande år 1903, samt att kommunen hade stor amorteringsskuld och en utdebitering av 6 kronor per bevillningskrona.

Kungl. Maj:ts
befallnings-
havande i
Kristianstads
län.

Kungl. Maj:ts befallningshavande i Kristianstads län har i utlåtande den 30 oktober 1915 anfört följande.

»Av framställningen framgår, att hamnaktiebolaget i Kivik för hamnanläggningen därstädes ännu häftar i skuld, för vilken ledamöterna i bolagets styrelse iklätt sig personlig ansvarighet, samt att bolaget saknar andra tillgångar än hamnanläggningen och vad därtill hör. Vid sådant förhållande synes det, såsom även Eders Kungl. Maj:ts väg- och vattenbyggnadsstyrelse framhållit, som om det av riksdagen för samtliga fiskehamnsanläggningars utförande av staten stadgade villkoret om kostnadsfri upplåtelse av själva området för hamnen i föreliggande fall icke torde böra tolkas så, att icke blott själva området för hamnen utan även därinom befintliga anläggningar av hamnarmer och kajer m. m. skulle vid upplåtelse till staten kostnadsfritt överlämnas. Genom en fullkomlig kostnadsfri upplåtelse av hamnen skulle de ledamöter i hamnbolagets styrelse, vilka ansvara för bolagets skuld och vilka äro i jämförelsevis mindre goda ekonomiska omständigheter, göra en för dem mycket kännbar förlust, då de i sådan händelse nödgades av egna medel betala samma skuld utan möjlighet att för sina utlägg erhålla någon som helst gottgörelse. Det vore också enligt Eders Kungl. Maj:ts befallningshavandes förmenande i hög grad obilligt att fordra, att de skulle göra en sådan uppoftning, vartill de icke heller lära vara lagligen skyldiga.

I frågans läge finnas endast två utvägar, antingen att staten erhåller överlåtelse av hamnen mot betalning av dess skuld eller ock avstår från sina å hamnbyggnaden hittills nedlagda kostnader och låter denna förbli i hamnbolagets ägo.

Av dessa alternativ torde det förra vara mest överensstämmande med det av riksdagen avsedda ändamålet och det enda av dem, som av Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande kan förordas.

På grund härav får Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande även tillstyrka nådigt bifall till den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gjorda framställningen.»

Statskontoret.

I utlåtande den 13 mars 1916 har statskontoret förklarat sig kunna instämma i det av Kungl. Maj:ts befallningshavande avgivna yttrandet.

Att ifrågavarande hamnbyggnadsarbete igångsatts, innan det av riksdagen uppställda och i Kungl. Maj:ts beslut om arbetsplanens fastställande och arbetets utförande uttryckligen upprepade villkoret om fri upplåtelse av hamnområdet m. m. uppfyllts eller visshet förelegat, att villkoret komme att uppfyllas, stod icke i överensstämmelse med statsmakternas beslut. Det är även anmärkningsvärt, att, såvitt handlingarna utmärka, med anledning av framställning från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hamnaktiebolaget icke förr än vid extra bolagsstämma den 17 november 1914 tagit frågan om överlåtelse av hamnen i dess gamla skick med tillhörande hamnområde under omprövning, ehuru arbetena på den nya hamnen då redan voro nästan avslutade, samt att kommunens beslut på liknande framställning fattats först den 2 maj 1915.

Departements-
chefen.

Det har emellertid häremot anförts, att arbetena på denna hamn hade karaktären av ett reparations- och förbättringsarbete och att det var för staten av stor vikt, att icke de delar av den förutvarande hamnen, som beräknats skola kunna användas för den nya, bleve under den tid, som kunde förflyta intill dess överlåtelsefrågan hunnit ordnas, ytterligare skadade. Enligt vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anför, förelåg sådan risk, vilken kunnat medföra utgiftsökning med mycket betydande belopp, vida överstigande det nu ifrågavarande. Oaktat all skyndsamhet skedde också opåräknad skada till över 6,000 kronors värde. Det bör särskilt beaktas, att i överlåtelsen, vad denna hamn angår, ingå icke blott land- och vattenområden, liksom vid alldeles nyanlagda hamnar, utan verkliga hamnbyggnadsarbeten, vilka anlagts bland annat för de lånemedel, vilkas betalande staten nu skulle övertaga.

Om än sålunda den formella behandlingen av ärendet lämnar rum för avsevärda anmärkningar, anser jag i sakens nuvarande skick staten vara nödsakad att ikläda sig betalningsskyldigheten för hamnaktiebolagets återstående skuld till enskilda aktieägare.

Jag finner det alltså lika med myndigheterna riktigast, att staten åtager sig betalandet av sagda skuld, dock endast i den mån denna skuld icke kunnat betalas med influtna hamninkomster.

Jag har inhämtat, att årsstämningen å hamnaktiebolagets borge-närer utgått den 6 april detta år. Hamnen kan alltså nu när som helst överlätas och bolaget upplösas, sedan dess skulder betalats.

Då utbetalning av ifrågavarande skuldsumma emellertid innebär en avvikelse från det av riksdagen för anslagets anvisande uppställda villkor, anser jag det nödvändigt, att riksdagens medgivande därtill inhämtas.

Jag vill tillägga, att jag förvissat mig om, att icke vid andra

statens fiskehamnsbyggnader liknande förhållanden föreligga och att det numera städse iakttages, att upplåtelsefrågan är ordnad, innan arbetet börjar.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen medgiva,

att såsom lösen för de gamla hamnarmarna och kajerna vid Kiviks hamn i Kristianstads län må till hamnaktiebolaget i Kivik av byggnadsmedlen för fiskehamnsanläggningar utbetalas ett belopp, motsvarande den bolagets skuld till enskilda aktieägare, som vid hamnens överlåtelse å staten kvarstår ogulden och icke kunnat gäldas med influtna hamninkomster.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga . . . till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Hugo Nordlander.